

(Turquie, VII millénaire) dans son contexte anatolien et proche oriental" dins Roodenberg (ed.). *Anatolica XV*, 203-214.

VALLA 1988

F. Valla, "La fin de l'épipaléolithique au Levant: Les industries à microlithiques géométriques". *L'Anthropologie*, 92, 3, 1988, 910-925.

YON et al., 1982

M. Yon, A. Caubet, J. Mallet, P. Desfarges, "Ras Shamra-Ugarit, 38, 39 et 40èmes campagnes", *Syria*, 1982.

El TED'A i l'arqueologia urbana a Catalunya

Molt a la darrereria de l'any 1986 es creava a Tarragona, per acord entre l'INEM i l'Ajuntament, un taller-escola diferent, gens típic, innovador i un dels primers en el seu camp, després de llargues converses per convèncer de la seva utilitat a tots els qui els costava comprendre l'interès cultural i sobretot social de la decisió.

Durant una mica més de tres anys, fins a la primavera de 1990, aquest taller-escola va complir amb escreix els múltiples objectius que havien fet possible la seva constitució i, un cop acabat el període que la llei determina per a l'existència d'aquestes institucions, s'ha comprovat que les necessitats que van fer possible la seva aparició eren autènticament reals i que, i aquesta és la funció primera d'un taller-escola del tipus que sigui, els alumnes, d'un i altre grau, sortien preparats com per poder incorporar-se al mercat de treball amb dignitat. En efecte, la creació de la cooperativa Còdex, formada per auxiliars d'excavació i arqueòlegs, i l'èxit inicial d'aquesta fórmula són la prova més palesa, més evident, de l'encert d'haver creat el TED'A. Amb això sol n'hi ha prou per justificar la inversió, el temps i els esforços esmerçats, pels seus creadors, en una idea. Però això, tot i ser important no és tot, l'experiència va servir, també, per consolidar un equip i per endegar un programa d'arqueologia urbana exemplar des de tots els punts de vista. Tanmateix, finalment, tot se n'ha anat a mal borràs i el que podia haver estat un punt de sortida ferm no ha estat sinó un nou desencant, una nova ocasió perduda. Bo serà reflexionar-hi en veu alta.

No cal que repetim aquí, puix que ja s'ha fet en altres llocs de manera més precisa i aportant tota la documentació necessària, quines han estat les excavacions efectuades, les intervencions, les publi-

cacions monogràfiques, les participacions a congressos, col·loquis, reunions científiques, la divulgació de la tasca pròpia i de l'arqueologia en general, dels curssets de perfeccionament, de la recuperació, arranament i adequació d'espais urbans, en darrera instància la feina feta.¹ Deixem, doncs, de banda aquestes qüestions ben sabudes. Dedicuem-nos, en canvi, a analitzar allò que en desaparèixer el TED'A ha mort amb ell, aquelles possibilitats reals, gens utòpiques, que, tanmateix, s'han esvaït com un somni. El que de moment n'ha quedat és ben poca cosa i ben poc té a veure amb el que es proposava, amb el que havia funcionat, amb com cal encarar-se als problemes de l'arqueologia urbana a casa nostra ara mateix.

L'arqueologia urbana és un dels problemes més grans que té al seu davant el patrimoni de Catalunya, un repte immediat, tangible des de fa anys i que cada vegada resulta més problemàtic. Aquí i allí hi ha hagut respostes individuals, més o menys encertades, més o menys continuades, però, i aquesta és una qüestió que ens hauria de preocupar, no hi ha hagut mai una voluntat nacional, un programa global que intentés vetllar pel patrimoni arqueològic que s'amaga sota les nostres ciutats. Potser faltaven els mitjans, potser no hi havia una manera de fer correcta, o potser mancava la idea d'una necessària política global, nacional, que cal suposar no imposada sinó consensuada, i que hauria hagut de servir per conscienciar els ciutadans i els polítics, per protegir el subsòl urbà i, en darrera instància, per explorar-lo i documentar-lo correctament.

Quan el TED'A va començar a actuar a Tarragona no era pas el primer grup que es dedicava a l'arqueologia urbana a casa nostra; en altres ciutats, serveis municipals d'arqueologia o l'equip organitzat entorn del museu local feien aquesta tasca, però, possiblement, eren els primers a fer només arqueologia urbana i fer-ho amb uns mitjans dignes i, sobretot, tenint molt clar què volien fer, què calia fer i com fer-ho. La pràctica diària sobre el terreny va servir per polir el programa, per millorar-lo, per detectar mancances, per trobar solucions, per saber assessorar-se en les millors escoles europees d'aquesta especialitat, per no haver de cometre els mateixos errors i per conèixer possibles sortides diferents a problemes diferents.

Tota aquesta experiència no quedà reduïda a l'àmbit clos de l'equip del TED'A sinó que, a través de les nombroses publicacions enllestides en aquests anys, a partir de seminaris oberts a tots els arqueòlegs i amateurs interessats, de conferències i participacions en reunions, d'aquí i de fora, que

1. Taller Escola d'Arqueologia 1987-1990, Tarragona, 1990; J. RUIZ DE ARBULO, El TED'A. "Arqueología urbana en Tarragona. 1987-1990" a *Revista de Arqueología*, 114, Madrid, 6-13.

tenien per objectiu el patrimoni en general i el patrimoni arqueològic en particular, eren comunicades a l'exterior, perquè a través de la pròpia experiència altres equips no caiguessin en idèntics errors o no triessin camins equivocats. Entre altres coses, els pocs més de tres anys de funcionament d'aquesta escola va servir per comprovar que l'arqueologia urbana no pot ser feta sense mitjans, amb migradesa, de manera puntual, sinó que cal ambició, voluntat i ajuda tècnica suficient per fer bé la feina i fer-la rendible socialment i cultural.

L'experiència semblava positiva; donava la sensació que tothom que hi tenia alguna cosa a dir pensava que era un error no dotar de continuïtat el projecte, que aquest acabés en fer-ho el lapse de temps que marca la llei per a aquesta mena d'aprenentatge. En començar a funcionar l'escola-taller, els seus membres i tothom que més o menys coneixia de què anava l'experiment, sabien que en complir-se el termini fixat, desapareixeria. Aquesta és, precisament, una de les característiques d'aquestes escoles formatives. Però també és ben cert, i sobre tot en anar veient com es desenvolupaven els programes i com l'equip rutllava a la perfecció en una tasca exemplar i que només pot ser criticada per mesquins, que cada cop més es confiava en una consolidació de l'equip i, per tant, en un reconeixement públic d'una tasca ben feta, d'una proposta coherent i eficaç. No quedava clar com s'havia de fer però, suposàvem molts de nosaltres, que les diferents administracions implicades en aquesta història trobarien una solució que en darrera instància havia de ser beneficiosa per al patrimoni arqueològic urbà del nostre país.

Cal dir que nosaltres mateixos en pensar en aquestes qüestions vam creure que havia arribat l'hora d'una actuació comuna, de poder endegar, per primera vegada, una acció cultural a nivell de nació, de deixar de tapar foradets i d'intentar abastar fites més ambicioses. Precisament va ser als darrers mesos d'actuació del TED'A que el Servei de Cultura de la Generalitat de Catalunya va publicar al D.O.G.C. el programa d'Arqueologia Urbana de Catalunya, de fet només un esbós, ben poca cosa, però que significava un canvi d'actitud en relació a un aspecte patrimonial importantíssim que fins llavors no havia estat considerat com calia. Tot això no sabem com acabarà però en darrera instància pensem que s'ha perdut una ocasió única per intentar començar bé en aquest camp. Sempre vam confiar que la consolidació de l'equip del TED'A seria un fet i que el grup creat no seria, només, un servei municipal d'arqueologia, la sortida fàcil però que només serviria per a resoldre uns problemes puntuals. La solució ambiciosa, però d'una ambició saludable, necessària, passava, i la manera de fer-ho és un afer que corresponia resoldre als tècnics de l'Administració, per la intervenció de la Generalitat de Catalunya creant el Servei Nacional d'Arqueologia Urbana amb seu

central a Tarragona. Aquest Servei en el finançament i gestió del qual, a més de la Generalitat podia haver-hi, i era bo que hi fos, l'Ajuntament de la ciutat així com en altres institucions, hauria de ser l'òrgan de protecció, vigilància i intervenció a l'àrea urbana de Tarragona però, i d'aquí el necessari caràcter nacional de l'empresa, hauria de ser, també, la institució assessora del Departament de Cultura de la Generalitat en aquest camp concret de l'arqueologia, hauria d'aconsellar equips formats en altres ciutats, ajudar a planificar la protecció del patrimoni, a endegar excavacions, a formar personal, a col·laborar en excavacions puntuals, en darrera instància, a coordinar tota aquesta activitat i donar-li suport tècnic i científic. Aquesta, pensem, és l'única manera de cobrir seriosament aquesta feina i de tenir bons resultats. Però no ha estat així. Com sempre, res de tot això s'ha tingut en compte i el projecte s'ha desfet brutalment, d'una manera barroera que ens ha fet avergonyir. Novament s'ha perdut, com tantes vegades, l'ocasió de fer una feina ben feta, útil, eficaç i, per primera vegada en el camp de l'arqueologia, una actuació a nivell de tot Catalunya.

Realment, no ens podem enorgullir de com han anat les coses però en darrera instància és una mica culpa de tots, més d'uns que dels altres, però de tots. El que és lamentable és la pèrdua d'ocasions, una rera l'altra, i el cansament, la impotència que s'acumula. Però no és oportú que defallim. Si hi ha equivocacions també hi pot haver encerts i saber rectificar és bo i lloable. Per això demanem al Departament de Cultura de la Generalitat la creació d'aquest Servei Nacional d'Arqueologia Urbana (o qualsevol nom que sembli oportú posar-li) per endegar una política de país perquè és necessari i que s'hi col·loqui al capdavant un grup que ha treballat de valent, que té les idees clares i que ho ha demostrat, malgrat tot, durant uns quants anys. No podem desapropiar ni gent preparada i eficaç ni temps.

Josep M. Nolla

Harris Matrix. Sistemes de registre en arqueologia (Girona, 28-30 novembre 1989)

Organizado per la Societat Catalana d'Arqueologia se celebró en Girona un seminario de tres días de duración sobre los diagramas estratigráficos de